

Рис. 2. Теоретико-методологічний базис обліково-аналітичного забезпечення управління витратами

Таким чином, у статті запропоновано методичний підхід щодо формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств та їх об'єднань, орієнтований на набутки архітектурного підходу до організації діяльності суб'єктів господарювання. В основу розкриття мети статті покладено гіпотезу щодо орієнтування формованого обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на превентивні запити відповідної ланки стратегічного чи оперативного менеджменту. Така орієнтація досягається через утворення й підтримку інформаційних моделей випереджаючого системного відображення об'єкта спрямування керівних впливів. Разом з тим потребує проведення подальших досліджень удосконалення процедури формування системи вимог різних рівнів архітектурного представлення системи управління витратами до формованого обліково-аналітичного забезпечення за рахунок формалізації представлення вимог та залучення сучасних стандартів динамічного узгодження вимог.

Література: 1. Козаченко Г. В. Управління затратами підприємства : монографія / Г. В. Козаченко, Ю. С. Погорелов, Л. Ю. Хлапюнов. – К. : Лібра, 2007. – 320 с. 2. Нападowska Л. В. Управлінський облік : монографія / Л. В. Нападowska. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2000. – 450 с. 3. Шанк Дж. К. Стратегическое управление затратами / Дж. К. Шанк, В. Говиндараджан. – СПб. : Бизнес-Микро, 1999. – 288 с. 4. Хорнгерн Ч. Управленческий учет / Ч. Хорнгерн, Дж. Фостер, Ш. Датар ; пер. с англ. – 10-е изд. – СПб. : Питер, 2005. – 1008 с. 5. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга / Д. Хан ; пер. с нем. – М. : Финансы и статистика, 1997. – 800 с. 6. Каплан Р. Организация, ориентированная на стратегию / Р. Каплан, Д. Нортон. – М. : Олимп-Бизнес, 2005. – 416 с. 7. Репин В. В. Процессный подход к управлению. Моделирование бизнес-процессов / В. В. Репин. – М. : РИА "Стандарты и качество", 2004. – 404 с. 8. Закон Украины "О бухгалтерском учете и финансовой отчетности в Украине" // Все о бухгалтерском учете. – 1999. – № 11. – С. 3–9. 9. Легенчук С. Ф. Метатеорія бухгалтерського обліку: сутність та шляхи побудови / С. Ф. Легенчук // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2010. – № 1(16). – С. 124–137. 10. Bhansali N. Strategic data warehousing: achieving alignment with business / N. Bhansali. – London : Taylor and Francis Group, 2010. – 200 p.

Рецензент
докт. экон. наук,
професор Пономаренко В. С.

Стаття надійшла до редакції
27.01.2011 р.

УДК 336.1

Чорна О. Є.

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОГНОЗИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Анотація. Проведено оцінку тенденцій у структурі світового ВВП, динаміки світових показників інвестицій та заощаджень, надано та проаналізовано їх проаноз. Це дозволяє визначити відповідність темпів зростання економіки з очікуваннями на ринку; виявити сильні та слабкі сторони розвитку держави; спрогнозувати напрям розвитку економіки як у світі в цілому, так і в окремих державах.

Аннотация. Проведена оценка тенденции в структуре мирового ВВП, динамики мировых показателей инвестиций и сбережений, представлен и проанализирован их проаноз. Это позволяет определить соответствие темпов роста экономики с ожиданиями на рынке; выявить сильные и слабые стороны развития государства; спрогнозировать направление развития экономики как в мире в целом, так и в отдельных государствах.

Annotation. The trends in the structure of world GDP, international indexes of investment and saving are evaluated, their forecasting is presented and analyzed. This allows to determine the rate of economic growth with the expectations of the market; to identify the strengths and weaknesses of the state; to predict the direction of development cost in the world in general and in different countries.

Ключові слова: ВВП, ВНП, економічне зростання, валові національні заощадження, інвестиції.

Валовий внутрішній продукт – це найбільш істотний статистичний показник, який відображає економічну ситуацію в державі та тенденції її розвитку. Цей показник використовується як при розробці стратегічних програм та планів у державі, так і при плануванні й прийнятті рішень у світовому масштабі. Головною проблемою є визначення темпів зростання ВВП, що могло свідчити про результативність обраного економічного курсу та ефективність розробленої політики. Незважаючи на суттєву затримку у часі, оцінка показників ВВП дозволяє визначити

взаємозалежності темпів зростання економік різних країн світу та виявити сильні і слабкі сторони розвитку економіки.

Мета дослідження – оцінити тенденції та проаналізувати вірогідність прогнозів економічного зростання світового ВВП і визначити вплив розвитку країн на світовому фінансовому ринку.

Завданнями даного дослідження є:

дослідити структуру світового ВВП та проаналізувати місце й роль розвинутих країн, країн, що розвиваються, а також роль України в системі міжнародних фінансів;

проаналізувати вплив кризових явищ на приріст світового ВВП, інвестицій та заощаджень і надати прогноз приросту реального ВВП у світі.

Масштабні дослідження у сфері аналізу та оцінки політики економічного зростання різних країн світу, а також оцінка тенденцій і розробка прогнозів наведені в документах та звітах МВФ і Всесвітнього банку, які публікуються щорічно, а також у тематичних випусках та публікаціях, що висвітлюють сучасний стан і тенденції розвитку окремих регіонів та країн. Статистична й аналітична інформація наводиться на офіційних урядових сайтах та прес-релізах. Теоретичні підходи, пов'язані з аналізом та оцінкою теорій економічного зростання і впливу основних макроекономічних показників на розвиток країн відображено в роботах Нуреева Р. М. [1], В. Істерлі [2], Мішкіна Ф. С. [3], Дж. Ф. Котиса [4]. Теоретичні засади щодо підходів оцінки економічного зростання розглядалися у роботах всесвітньовідомих економістів Р. Солоу, Т. Свана, Ф. Рамсея, Д. Касса, Т. Купманса, П. Діамонда та ін.

Проводячи теоретичний аналіз моделей та емпіричних досліджень, які присвячені оцінці факторів економічного зростання, необхідно визначити достатньо широке використання показників приросту реального ВВП та ВНП або ВВП на душу населення як результативного фактора, який відображає економічне зростання у країні. Тому чимала увага в наш час приділяється аналізу показників валового внутрішнього продукту (ВВП) і валового національного продукту (ВНП). Методика їх розрахунку різна і дозволяє вибрати пріоритетний показник при оцінці економічного стану в державі.

Так, при розрахунку ВВП підсумовуються всі товари і послуги, вироблені на території країни, незалежно від того, чи є підприємство-виробник резидентом чи ні. ВНП враховує лише виробництво, що належить резидентам країни, незалежно від того, де виробляється товар. Адекватнішим критерієм, що оцінює обсяги виробництва і має тісніший взаємозв'язок з політикою і економікою країни, є показник ВВП, що відбивається у всіх прес-релізах і статистичних звітах різних країн.

ВВП розраховується кумулятивно за рік, але досить часто надається з поквартальною або щомісячною розбивкою. Це дозволяє відобразити сезонні коливання і виконати попередню оцінку змін в економіці.

ВВП – це сукупна вартість усіх кінцевих товарів і послуг, що виробляються в державі, виражена в національній валюті, тобто це вся продукція, яка була продана на території держави, експортована або знаходиться на складах.

Аналізуючи динаміку ВВП у світі за останніх 30 років, можна відзначити природну тенденцію до його зростання практично у всіх країнах. Незважаючи на динамічний розвиток країни, все одно періодично спостерігаються серйозні кризові явища, що охоплюють окремі країни і регіони. Дані коливання хоч і значні, але не такі істотні, як зміни ВВП і пов'язані з цим кризи валютно-фінансової системи країн упродовж ХХ століття.

Чим швидше і триваліше розвивається економіка країни, тим вище доходи населення, зайнятість, обсяги виробництва, надходження до бюджету й інвестиції. Стабільне економічне зростання стимулює ділову активність і торговельні взаємозв'язки з іншими країнами.

Розрахунок ВВП може проводитися в номінальних і реальних цінах. Номінальний ВВП відображає вартість усіх вироблених товарів і послуг на території держави за їх нинішніми цінами і містить інфляційну складову. Реальний ВВП враховує вартість фактично виробленої продукції і наданих послуг в порівнюваних цінах. Зростання номінального ВВП при постійному рівні реального свідчить лише про інфляцію й зростання цін, а не про зростання виробництва. Чим вище рівень реального ВВП, тим вище рівень життя населення.

Створений у країні за певний період валовий внутрішній продукт є основним джерелом формування фінансового

капіталу держави. Зростання його обсягів дає можливість збільшувати фінансові ресурси та фінансовий капітал держави і, відповідно, підприємств різних форм власності. Аналізуючи валовий внутрішній продукт, заснований на паритеті купівельної спроможності національної валюти, необхідно відзначити, що розстановка сил у світі зазнала значних змін. Відносно даних 1980-х років за показником, що аналізується, Україна обіймала 14 позицію серед 172 країн (рис. 1) з об'ємом 1,27 % від світового валового продукту. А вже у 1999 року Україна досягла свого найменшого показника 0,38 % і змістилася на сорокове місце, знаходячись нижче Малайзії, Пакистану та Єгипту. Необхідно відзначити, що порівняння показників ВВП в Україні за теперішній час та за 1980 рік відбувалось з використанням порівняльних методик МВФ, у яких зазначено можливість співвідношення цих показників у зв'язку з тим, що історичні дані по всіх країнах світу були перераховані згідно з існуючою методикою. Це дає можливість використовувати дані, які надаються офіційними сайтами міжнародних організацій для аналізу, оцінки та прогнозування макроекономічних показників.

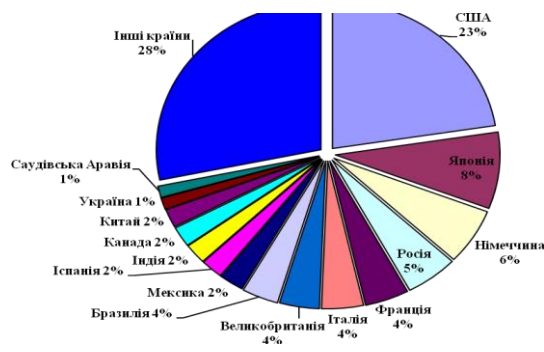

Рис. 1. Частка ВВП, заснованого на паритеті купівельної спроможності (ПКС) національної валюти в загальному обсязі світового ВВП на 1980 рік. (розраховано автором на підставі даних [5 – 8])

З 2000 року спостерігається приріст валового внутрішнього продукту в усіх країнах колишнього Радянського Союзу і в Україні у тому числі. Безперечно лідерство на даний час належить США, Китаю та Японії. Необхідно відзначити стрімкий розвиток економіки Китаю, валовий внутрішній продукт якого в загальносвітовому обсязі виріс з 2 до 12,5 % за останні 30 років (рис. 2). Прогнози МВФ свідчать, що за наступні 5 років місце Китаю на світовому ринку буде все більш вагомим, що буде пов'язано з постійним зростанням ВВП. Це дозволить у 2015 році досягнути позначки 17 %, більшою мірою за рахунок скорочення впливу США, частка ВВП якого скоротиться з 20,5 % у 2009 році до 18,3 % у 2015 році. Необхідно також відзначити суттєве зростання впливу Індії на світовому ринку. За останні 20 років її частка зросла майже у два рази з 2,8 % у 1990 р. до 5,1 % у 2009 р. А згідно з прогнозами МВФ у 2015 році частка ВВП Індії у світовому ВВП складе 6,1 %, а це дозволить випередити Японію (5,3 %) та Німеччину (3,4 %).

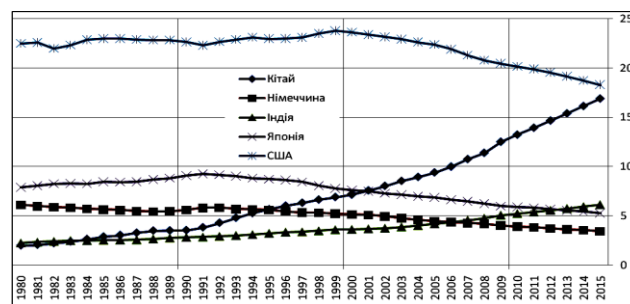

Рис. 2. Зміна частки ВВП, заснованого на ПКС національної валюти в загальному обсязі світового ВВП п'яти провідних країн світу за 1980 – 2015 рр. (2010 – 2015 рр. – прогноз) (розраховано автором на підставі даних [5–8])

Аналізуючи загальну тенденцію приросту світового валового внутрішнього продукту, можна досить чітко відстежити наслідки глобальних економічних змін (рис. 3). Найменші темпи приросту світового ВВП спостерігалися в 1990 – 1991 рр., що безпосередньо пов'язане з розпадом СРСР; у 1998 році – економічна криза у країнах Східної Європи і в Росії; у 2001 році – криза на світових фондових ринках, яка на той час компенсувалась бурхливим зростанням економіки Китаю; у 2008 році – глобальна фінансова криза, яка зумовила процеси глобальної рецесії, з відповідним зниженням інвестицій та заощаджень в економіці всіх країн світу.

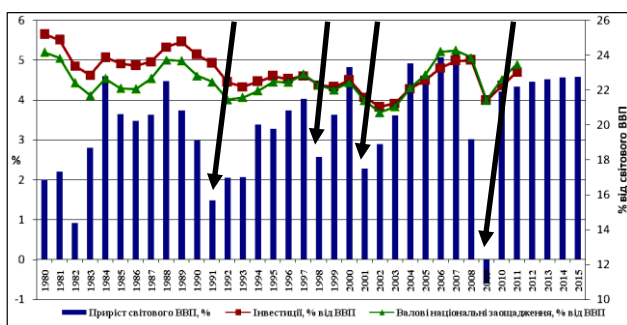
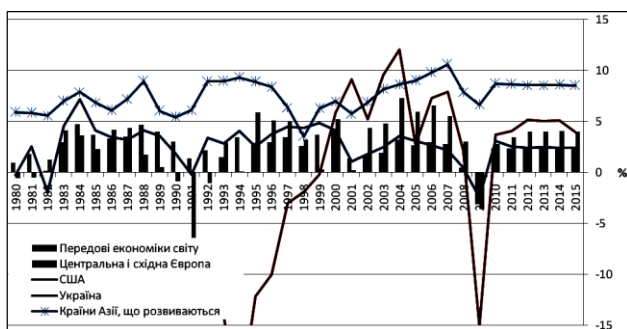

Рис. 3. Приріст світового ВВП за 1980 – 2015 рр. (2010 – 2015 рр. – прогноз) (розраховано автором на підставі даних [5 – 8])

Розглядаючи взаємозв'язок між економіками розвинених країн Європи та країн, що розвиваються, необхідно відзначити незначну кореляцію між показниками приросту валового внутрішнього продукту між групами й високі показники кореляції всередині груп (рис. 4). За темпами приросту валового внутрішнього продукту країни Центральної і Східної Європи значно випереджають розвинені країни і, зокрема, США. Безперечними лідерами бурхливого розвитку є країни Азії.

Центральна і східна Європа: Албанія, Болгарія, Хорватія, Чехія, Естонія, Угорщина, Латвія, Литва, Македонія, Югославія, Мальта, Польща, Румунія, Словаччина, Туреччина.

Передові економіки світу (розвинені країни): Австрія, Австралія, Бельгія, Канада, Кіпр, Данія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Греція, Гон Конг, Гренландія, Ірландія, Ізраїль, Італія, Японія, Корея, Люксембург, Нідерланди, Нова Зеландія, Норвегія, Португалія, Сингапур, Словенія, Іспанія, Швеція, Швейцарія, Тайвань, Великобританія, США.

Країни Азії, що розвиваються: Бангладеш, Бутан, Камбоджа, Китай, Фіджі, Індія, Індонезія, Кірібаті, Лаос, Малайзія, Мальдіви, М'янма, Непал, Пакистан, Папуа Нова Гвінея, Філіппіни, Самоа, острови Соломона, Шрі Ланка, Таїланд, Тонга, Вануату, В'єтнам

Рис. 4. Приріст реального ВВП (%) (розраховано автором на підставі даних [5 – 8])

Країни Європи, у яких спостерігається становлення економік, до теперішнього часу залишалися практично незацепленими глобальними потрясіннями на фінансових ринках. Згідно з тенденціями розвитку в 2008 році через нестійкість кредитних ринків і зниження кон'юнктури у всіх країнах Європи темпи зростання ВВП сповільнились, і у 2009 році мали від'ємне значення. Прогнози на 2010 – 2015 роки свідчать, що може спостерігатися приріст ВВП на базовому рівні 4 – 4,5 %.

За шість років (2002 – 2008 рр.) розвинуті країни Європи та країни, що розвиваються, показали найбільші темпи приросту ВВП, поступаючись лише країнам Азії. Фінансова криза 2008 – 2009 рр. суттєво вплинула як на розвинуті країни (спад ВВП досяг позначки -3,2 %), так і на країни, що розвиваються (-3,7 %). Спад ВВП в Україні у 2009 році склав більш ніж -15 % згідно з офіційними даними. Відносно стійкість на світовому ринку мали країни Азії, які скоротили приріст ВВП з 10,2 до 6,2 %, але згідно з прогнозами МВФ уже на 2010 рік можуть підвищити цей рівень до 8,7 %.

Таким чином, аналіз динаміки ВВП у світі дозволяє визначити силу взаємозалежності різних країн світу та оцінити вплив глобальних процесів на розвиток окремих регіонів, це підтверджують теоретичні розробки Дж. Неша, а також детальний аналіз макроекономічних показників, проведений автором за останні 20 років [9]. Глобальна фінансова криза останніх років чітко вказала на суттєвість процесів глобалізації, що дозволяє говорити про лідерів та аутсайдерів на світовому ринку. Економіки, що розвиваються, мають більший ступінь волатильності фінансових показників, у результаті чого відчули суттєвий вплив та власну неспроможність протидіяти масштабним змінам у процесі перерозподілу фінансових ресурсів на світовому ринку. Стійкість економічного зростання може буди досягнута тільки країнами, які мають сильну позицію на світовому ринку та проводять чітку стратегічно направлену політику внутрішнього розвитку. Відмова Китаю від ревальвації національної валюти, незважаючи на сильний тиск міжнародної спільноти, дозволив країні вийти зі світової глобальної кризи з достатньо непоганими результатами. Подальші аналіз та оцінка стійкості економічного зростання повинні базуватися на стратегічних підходах в управлінні економікою з урахуванням відкладених у часі показників.

Література: 1. Нуреев Р. М. Экономика развития: модели становления рыночной экономики : учебник / Р. М. Нуреев. – 2-е изд., перераб и доп. – М. : Норма, 2008. – 640 с. 2. Истерли В. В поисках роста: Приключения и злключения экономистов в тропиках / В. Истерли. – М. : Институт комплексных стратегических исследований, 2006. – 352 с. 3. Мишкин Ф. С. Экономическая теория денег, банковского дела и финансовых рынков / Ф. С. Мишкин ; пер. с англ. – 7-е изд. – М. : Вильямс, 2006. – 880 с. 4. Cotis J.-P. Zrozumieć wzrost gospodarczy / J.-P. Cotis. – Kraków : Oficyna Ekonomiczna, 2005. – 192 s. 5. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. – Режим доступу : <http://www.imf.org/external/data.htm>. 6. Офіційний сайт UNCTAD, World Investment Report 2010. – Режим доступу : www.unctad.org. 7. Офіційний сайт НБУ. – Режим доступу : www.bank.gov.ua. 8. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>. 9. Чорная О. Е. Оценка эффективности применения "Теории равновесия в некооперативных играх" Джона Нэша в условиях современных рыночных отношений / О. Е. Чорная, Ф. Ф. Доценко // Вісник ДонНУЕТ. – 2010. – № 3 (47). – С. 14–20.

Рецензент
докт. екон. наук,
професор Попов О. Є.

Стаття надійшла до редакції
01.02.2011 р.